

CLAUZA DE NECONCURENȚĂ ÎN RAPORTURILE DE REPREZENTARE COMERCIALĂ

BIVOL Sergiu,
doctorand,

Universitatea de Studii Europene din Moldova
<https://orcid.org/0009-0005-2161-8867>

BÎTCĂ Ion,
doctor în drept, conferențiar universitar,
Universitatea de Studii Europene din Moldova
<https://orcid.org/0000-0001-8479-479X>

REZUMAT

Clauză de neconcurență este acea stipulație contractuală prin care îi este restrânsă posibilitatea desfășurării activității de comerț similar celei pe care o desfășoară în virtutea contractului, atât pe perioada executării contractului cât și ulterior încetării lui. Pentru a fi valabilă ea trebuie să îndeplinească anumite condiții, condiții care rezultă din dispozițiile art. 1700, alin. 2, C. civ. Astfel clauza de neconcurență trebuie să îmbrace forma scrisă, forma necesară pentru valabilitatea sa. În ce privește condițiile de fond, din legislația Rep. Moldova și doctrina de specialitate reiese că acestea sunt: *a) să se refere la un teritoriu determinat; b) să prevadă activitățile care vor fi restricționate; c) să existe un interes justificat al beneficiarului clauzei; d) să nu se aducă atingere libertății de a desfășura o activitate comercială; e) să nu se încalce normele cu privire la concurență.* În ce privește efectele clauze de neconcurență, acestea trebuie analizate prin prisma faptului că o astfel de clauză restrânge acțiunea principiului libertății contractuale. El va începe să producă efecte din momentul încetării contractului de reprezentare contractuală și va dura pe o perioadă care nu va putea fi mai mare de 2 ani.

În ce privește sancțiunea clauzei de neconcurență, trebuie să facem diferențiere, după cum clauza de neconcurență este lovită de nulitate sau clauza de neconcurență este încălcată.

a) Dacă clauza de neconcurență, este lovită de nulitatea, aceasta va atrage nulitatea întregului contract dacă ea a fost determinantă la încheierea contractului de reprezentare. Caracterul determinat se va prezuma.

b) Dacă clauza de neconcurență este încălcată, efectele unei astfel de încălcări va trebui de analizat în raporturile cu reprezentatul și în raporturile cu terțele persoane contractante.

Cuvinte-cheie: clauza, neconcurență, reprezentare comercială, confidențialitate, fidelitate, exclusivitate, valabilitate, efecte, sancțiune.

NON-COMPETITION CLAUSE IN BUSINESS REPRESENTATIVE RELATIONSHIPS

BIVOL Serghei,
PhD student,

University of European Studies of Moldova
<https://orcid.org/0009-0005-2161-8867>

BÎTCĂ Ion,
PhD in law, associate professor,
University of European Studies of Moldova
<https://orcid.org/0000-0001-8479-479X>

SUMMARY

A non-competition clause is that contractual stipulation that restricts the possibility of carrying out commercial activities similar to those carried out by virtue of the contract, both during the execution of the contract and after its termination. To be valid, it must meet certain conditions, conditions resulting from the provisions of art. 1700, para. 2, C. civ. Thus, the non-competition clause must take written form, the form necessary for its validity. Regarding the

substantive conditions, from the legislation of Rep. Moldova and the specialized doctrine, it appears that they are: a) to refer to a determined territory; b) to provide for the activities that will be restricted; c) there must be a justified interest of the beneficiary of the clause; d) not to affect the freedom to carry out a commercial activity; e) not to violate the rules regarding competition. As for the effects of non-compete clauses, they must be analyzed in light of the fact that such a clause restricts the action of the principle of contractual freedom. It will begin to produce effects from the moment the contractual representation contract is terminated and will last for a period that cannot exceed 2 years.

Regarding the sanction of the non-competition clause, we have to differentiate, as the non-competition clause is invalidated or the non-competition clause is violated.

a) If the non-competition clause is affected by the nullity, it will attract the nullity of the entire contract if it was decisive at the conclusion of the representation contract. The determined character will be assumed.

b) If the non-competition clause is violated, the effects of such a violation will have to be analyzed in the relations with the representative and in the relations with the contracting third parties.

Key words: clause, non-competition, commercial representation, confidentiality, fidelity, exclusivity, validity, effects, penalty.

Introducere. O economie de piață funcțională, presupune existența unui mediu sănătos de realizarea a activității de întreprinzător, iar acest lucru este posibil de realizat și prin asigurarea unui mediu concurențial dintre întreprinzători. Acest mediu, concurențial, pentru a nu fi distorsionat de la scopul sau este necesar de a fi realizat printr-un cadru normativ care să asigure întreprinzătorilor nu numai accesul la o piață liberă dar și cea a asigurării desfășurării activității de întreprinzător, fără să fie afectate de comportamentul abuziv a întreprinderilor care se află pe piață, într-o poziție dominantă. Altfel spus, legiuitorul trebuie să asigure nu numai libertatea accesului la o piață economică ci să asigure realizarea unei activități corecte a întreprinzătorului. În acest context reglementarea unor clauze, care au drept scop abținerea de la săvârșirea unor acte de comerț, se circumscrie eforturilor legiuitorului de a crea o stare de concurență efectivă care să ducă la realizarea progresului economic, a unui climat favorabil de dezvoltare a economiei, a inovării și progresului tehnic.

Atunci când colaborezi cu un partener de afaceri în vederea realizării unui scop comun, ai acces la multe informații ce țin de activitatea acestora, precum ar fi clientela, know-how, etc. Tentația realizării unor beneficii suplimentare ar putea determina persoană respectivă să utilizeze aceste informații, în scopuri care ar putea prejudicia interesele partenerului de afaceri cu care lucrezi. De aceea legiuitorul a reglementat posibilitatea întreprinzătorilor de a se asigura atât de confidențialitatea datelor cunoscute de o terță persoană în procesul realizării actului comun de comerț, cât și de concurența activității de comerț care, fie se circumscrie, sau, sa circumscrie, sferei activității comune de comerț. În acest sens legiuitorul a reglementat clauza de neconcurență în contractele privind punerea pe piață a produselor altuia.

Astfel, potrivit art. 1700, C. civ. "*Contractul poate interzice sau limita partea care pune pe piață produsele altuia să desfășoare, după încetarea raporturilor contractuale, activități care concurează cu activitățile celeilalte părți (obligația de neconcurență)*". Din dispoziția mai sus citată ar rezultă obligația de neconcurență, vizează etapa post contractuală, după ce relațiile dintre părți, cu privire la plasarea pe piață a produselor, vor înceta pe viitor. O astfel de concluzie reiese și din dispoziția alin. 3, din același articol, care

stabilește momentul producerii efectelor unei astfel de clauze, ca fiind cel al: "... *încetarea raporturilor contractuale*". *Per a contrario*, o astfel de obligație nu va produce efecte pe perioada derulării contractului. În acest sens partea, care în virtutea contractului, ea cunoaște de informații ce au legătură cu plasarea bunului pe piață, ar putea să desfășoare o activitate de comerț, similar celei pe care o desfășoare, în virtutea contractului, fără ca prin aceasta, să se considere că și-a încălcat obligația de neconcurență asumată. Aceasta nu înseamnă că o astfel de activitate este permisă. Răspunderea ei va fi angajată, dar nu pe temeiul încălcării obligației, contractuale, de neconcurență asumată, ci pe cel al concurenței neloiale.

În literatura de specialitate clauza de neconcurență este definită ca fiind cea stipulație contractuală prin care îi este restrânsă posibilitatea desfășurării activității de comerț similar celei pe care o desfășoară în virtutea contractului, atât pe perioada executării contractului cât și ulterior încetării lui. Observăm, că, potrivit acestei definiții, obligația de neconcurență își va produce efectele și pe timpul executării contractului, din conținutul căruia face parte clauza de neconcurență.

Nu trebuie să facem confuzia între clauza de neconcurență și alte clauze care au ca efect protecția informației, de care o parte ea cunoaște în virtutea executării contractului de plasare pe piață a produselor altuia. - clauza de exclusivitate, clauza de fidelitate, confidențialitate.

Prin clauză de exclusivitate vom înțelege cea dispoziție contractuală în temeiul căreia o parte (sau ambele părți) are/au dreptul de a încheia anumite contracte ori de a presta anumite servicii într-o anumită arie geografică [1].

Aceasta se deosebește de clauza de neconcurență, prin următoarele aspecte:

- în cazul clauzei de neconcurență, obligația asumată este una de a nu face, de a nu desfășura o anumită activitate comercială, iar în cazul clauzei de exclusivitate obligația asumată este una de a face;

- natura juridică a obiectului clauzei, în cazul clauzei de neconcurență aceasta reprezintă o obligație civilă, în cazul clauzei de exclusivitate aceasta reprezintă drept subiectiv;

- clauza de neconcurență, de regulă, produce efecte, după expirarea contractului, clauza de exclusivitate produce efecte în timpul executării contractului.

Clauza de confidențialitate este cea prevedere

contractuală, prin care o parte contractuală se obligă să păstreze secretul informațiilor la care a avut acces în timpul derulării contractului. Informații cu privire la afacerea, clienții, produsele, strategiile de afaceri, tehnologiile, etc.

În dreptul civil moldovenesc, confidențialitatea este reglementată sub forma unei obligații impuse prin lege în contractele de reprezentare comercială. Obligația de exclusivitate este reglementată la art. 1691, C. civ.

Astfel, potrivit art. 1691, C. civ.: *”Partea care primește informații confidențiale de la cealaltă parte este obligată să păstreze confidențialitatea informațiilor și să nu divulge informațiile terților atât pe durata contractului cât și după încetarea acestuia”*.

Clauza de neconcurență se deosebește de clauza de confidențialitate prin:

- obiectul acesteia, clauza de neconcurență se referă la desfășurarea activității de întreprinzător, clauza de confidențialitate la divulgarea de informații;

- termenul acțiunii, clauza de neconcurență vizează etapa post contractuală, clauza de confidențialitate, atât etapa executării contractului cât și etapa postcontractuală;

- a temeiului juridic clauza de neconcurență are ca temei voința părților, clauza de confidențialitate, legea;

- a prevederii ei, clauza de neconcurență trebuie să fie stabilită în mod expres, clauza de confidențialitate, întotdeauna va face parte din contract sub forma unei clauze tacite.

Condițiile de valabilitate a clauzei de neconcurență

Înainte de a analiza condițiile clauzei de neconcurență, trebuie să spunem că aceasta nu este o condiție *sine-qua-non* a contractului de reprezentare comercială. Pentru a exista, este necesar ca ea să fie exprimată în mod expres. Aceasta rezultă din dispoziția art. 1700, alin. 1, C. civ., care atunci când definește clauza de neconcurență prevede că: *”Contractul poate (s.n.) interzice ...”*, ceea ce sugerează că, pentru a fi în prezența unei astfel de clauze este necesară ca manifestarea de voință să fie exprimată în mod expres. Tăcerea părților nu valorează o propunere și acceptare de încheierea unei astfel de clauze.

Condițiile de valabilitate a clauzei de neconcurență [2] sunt reglementate la art. 1700, alin. 2, C. civ. Din conținutul acestui alineat legiuitorul ne sugerează care ar fi condițiile de formă și de fond ale clauzei de neconcurență,

În ce privește condițiile de formă, potrivit literei a, a alin. 2, din art. 1700, clauza de neconcurență, trebuie să fie încheiată în formă scrisă. Astfel: *”Obligația de neconcurență este valabilă dacă: a) este convenită în formă textuală, pe un suport durabil; ...”*. În legătură cu forma clauzei de neconcurență, se pune întrebarea dacă forma scrisă este necesară pentru valabilitatea clauzei de neconcurență sau pentru probarea ei. În ce ne privește considerăm că forma scrisă a clauzei de neconcurență este cerută pentru valabilitatea sa. Astfel după ce în art. 316, alin. 2, stabilește că: *”Forma este o condiție valabilitatea a actului juridic numai în cazurile expres prevăzute de lege”*, art. 322, alin. 2, C. civ., prevede că: *”Nerespectarea formei scrise a actului juridic atrage*

nulitatea lui numai în cazul în care acest efect este expres prevăzut de lege”. Deci dacă, dacă în dispoziția legală nu este prevăzută sancțiunea nulității actului juridic, forma scrisă nu reprezintă o cerință pentru valabilitatea clauzei penale. În acest caz forma scrisă ar fi o condiție pentru probarea clauzei de neconcurență. Soluție care este contrazisă de același articol alin 4, care prevede sancțiunea nulității absolute, în caz de nerespectare a dispoziției care reglementează forma scrisă a clauzei penale. În concluzie, forma scrisă a clauzei de neconcurență, reprezintă o condiție pentru valabilitatea sa.

În ce privește condițiile de fond, codul civil, prin aliniatele 2 și 3 a art. 1700, prevede care sunt acestea. Astfel identificăm următoarele condiții:

a) să se refere la un teritoriu determinat. Clauza de neconcurență se aplica doar pentru regiunea geografică sau pentru grupul de persoane din regiunea geografică la care se refera contractul de reprezentare încheiat, art. 1700, alin. 2, lit. b, C. civ. Orice extindere a sferei clauzei de neconcurență este considerată nescrisă. O clauza de neconcurență nelimitată la un anumit teritoriu este o clauză nevalabilă. Ea va reprezenta o clauză abuzivă. Regiunea trebuie stabilită și delimitată în mod clar: ex. raionul Orhei, etc; Atunci când se impune o teritorialitate mai mare (ex. întreg teritoriul țării sau țările x și y, etc), clauza de neconcurență va fi una mai puțin restrictivă în ce privește celelalte aspecte, cum ar fi termenul, activitățile supuse limitării, eventual plata unor sume de bani, etc. Este important ca acest aspect să fie reglementat cât mai clar și să nu conducă la o restrângere excesivă a desfășurării activității.

b) să prevadă activitățile care vor fi restricționate. Aceasta condiție este în strânsă legătură cu obiectul de activitate a contractului de reprezentare comercială art. 1700, alin. 2, lit. b, ultima parte a propoziției, C. civ. Este important ca bunurile sau serviciile la care clauza face referire să fie menționate expres, cu claritate.

c) să existe un interes justificat al beneficiarului clauzei (pentru asigurarea onestității în folosirea instrumentelor economice de care depinde câștigarea și menținerea clientelei). Având în vedere că drepturile debitorului cauzei sunt limitate este necesar ca această restrângere să fie una justificată.

d) să nu se aducă atingere libertății de a desfășura o activitate comercială. Clauza de neconcurență să nu se aducă restrângeri excesive libertății părții care și-a asumat obligația de a nu desfășura un anumit comerț, și anume: să interzică doar desfășurarea unui comerț asemănător cu cel desfășurat de beneficiar. Această condiție subordonează caracterul licit al clauzei de neconcurență de condiția de a nu aduce restrângeri excesive libertății părții care și-a asumat obligația de a se abține de la exercitarea unui anumite activități comerciale. Trebuie precizat și faptul că, prin introducerea unei astfel de clauze într-un anumit contract, este restrânsă și libertatea de a contracta a părții care se obligă, o posibilă extindere a sferei acestei clauze pe cale de interpretare fiind considerată nescrisă.

e) să nu se încalce normele cu privire la concurență. Concurența este o trăsătură esențială a economiei de piață, care reflectă rivalitatea, disputa

dintre agenții economici de a produce și vinde bunuri și servicii similare sau substituibile în condițiile cele mai avantajoase pentru ei [3].

Fiind un fenomen economic complex, este important de a identifica acțiunile care duc la crearea unei concurențe neloiale. În cadrul acestui spectru de acțiuni, trebuie să vedem dacă clauza de neconcurență nu ar reprezenta, în fond, o acțiune de concurență neloială.

Efectele clauzei de neconcurență.

Principalul efect al clauzei de neconcurență este în primul rând restrângerea principiului libertății contractuale. Debitorul unei astfel de obligație nu va mai putea încheia contracte având ca obiect derivat, bunurile și serviciile care au format obiectul de activitate din contractul de reprezentare comercială. De asemenea, această clauză, restrânge principiul libertății desfășurării activităților de comerț, când prin voința unilaterală, este limitată posibilitatea desfășurării actelor de comerț. Ca regim juridic, clauza de neconcurență se apropie de regimul juridic a clauzei de inalienabilitate, când deși legiuitorul prevede posibilitatea înstrăinării bunului, prin voința părților este posibil de limitat acest drept [4].

Momentul producerii efectelor clauzei de neconcurență. Potrivit art. 1700, c. civ., Debitorul obligației de neconcurență îi este interzis dreptul de a pune pe piață, produsele altuia, din momentul încetării contractului de reprezentare contractuală. Deci clauza de neconcurență va produce efecte doar dacă acel contract a încetat.

Dacă contractul este desființat ca urmare a introducerii acțiunii în anulare, clauza de neconcurență, în conținutul căreia se integrează, nu va fi producătoare de efecte juridice. Ca urmare a principiului, accesoriul urmează soarta principalului, clauza de neconcurență va fi considerată ca fiind niciodată asumată.

De asemenea clauza de neconcurență, nu va produce efecte juridice dacă contractul de reprezentare a încetat în mod forțat, din vina beneficiarului clauzei de neconcurență, aceasta deoarece, nimeni nu putea invoca propria vinovăție pentru a obține satisfacerea unui drept (*Nemo auditur propriam turpitudinem allegans*).

Clauza de neconcurență va produce efecte numai dacă contractul de reprezentare comercială va înceta în mod voluntar între părți.

Spre deosebire de alte legislații[5], în dreptul nostru, momentul producerii efectelor clauzei de neconcurență este cel al încetării contractului de reprezentare comercială. Clauza de neconcurență nu va produce efecte din momentul încheierii contractului de reprezentare comercială. Pe parcursul derulării contractului, reprezentatul se poate pune la adăpost de efectele unei astfel de activități, prin înserarea unei clauze de exclusivitate.

Din perspectiva calculării termenului, ziua în care a intervenit momentul încetării contractului nu va fi luată în considerare. Astfel, se va face aplicare a dispozițiilor art. 385, alin. 1, C. civ., potrivit căreia: *”Dacă începutul curgerii termenului este determinat de un eveniment sau moment în timp care va surveni pe parcursul zilei, atunci ziua survenirii evenimentului sau momentului nu se ia în considerare la calcularea termenului”*.

Durata producerii efectelor clauzei de

neconcurență. Pentru a nu afecta drepturile civile și economice ale unei persoane, legiuitorul acceptă posibilitatea limitării convenționale a lor, dar cu condiția ca acestea să fie temporare. În acest sens legiuitorul impune o limitare legală a dreptului de a stabili limite în exercitarea drepturilor subiective. De regulă, în astfel de cazuri, legiuitorul stabilește două limite în exercitare limitării dreptului subiectiv, un moment subiectiv și unul obiectiv. Cel subiectiv este lăsat la latitudinea părților, cel obiectiv este stabilit de legiuitor. Astfel în cazul clauzei de neconcurență, legiuitorul acordă părților de a stabili perioada în care va produce efecte clauza de neconcurență. Aceasta perioada trebuie să fie una rezonabilă, care să nu aducă restrângerea excesivă a activității părții din contract care și-a asumat-o. Dar aceasta nu va putea fi mai mare de cât perioada stabilită de legiuitor. Astfel potrivit art. 1700, alin. 3, C. civ., *”obligația de neconcurență nu poate dura mai mult de 2 ani de la încetarea raporturilor contractuale”*. Deci, restrângerea activității, prin clauza de neconcurență, nu se poate întinde pe o perioadă mai mare de 2 ani de la data încetării contractului de reprezentare comercială[6]. Dacă s-a stabilit un termen mai lung de 2 ani, acesta se va reduce, de drept, la termenul maxim stabilit de lege.

În cadrul Uniunii Europene se accepta o durată de cinci ani.

Expirarea termenului. În ce privește momentul expirării termenului, cum în cazul clauzei de neconcurență, este posibil de stabilit doar perioada de timp în care va produce efectele juridice și nicidecum data expirării ei, se vor aplica, în consecință, dispozițiile care vizează materia dată.

Fiind termenul este stabilit prin indicarea unei perioade de timp, termenul va expira în ultima zi a perioadei care prin denumire sau numărul ei, va corespunde zilei în care a survenit momentul încetării contractului – art. 388, alin. 1, prima parte, C. civ.

Dacă ultima lună nu are data respectivă, termenul va expira în ultima zi a lunii.

Dacă ultima zi a termenului este o zi de duminică, de sâmbătă sau o zi care, în conformitate cu legea în vigoare, la locul executării obligației este zi de odihnă, termenul expiră în următoarea zi lucrătoare – art. 389, C. civ.

Fiind o obligație *intuitu personae*, termenul va expira anticipat, prin decesul debitorului unei astfel de obligații.

Sanctiunea clauzei de neconcurență.

În lipsa unei dispoziției exprese care să reglementeze această materie, se vor aplica dispozițiile care reglementează nerespectarea obligațiilor asumate prin limitarea dreptului său. Astfel se vor face aplicație dispozițiile din materia clauzei de inalienabilitate[4], care în fond nu reprezintă decât un caz de limitare a dreptului subiectiv.

Trebuie să facem diferența după cum clauza de neconcurență este lovită de nulitate sau clauza de neconcurență este încălcată.

a) Dacă clauza de neconcurență, este lovită de nulitatea, aceasta va atrage nulitatea întregului contract dacă ea a fost determinantă la încheierea contractului de reprezentare. Caracterul determinat se va prezuma.

b) Dacă clauza de neconcurență este încălcată, efectele unei astfel de încălcări va trebui de analizat în

raporturile cu reprezentatul și în raporturile cu terțele persoane contractante.

- În raporturile cu reprezentatul acesta va putea cere plata unei despăgubiri. Fiind o obligație de rezultat, beneficiarul clauzei va trebui să facă, doar dovada încălcării clauzei de neconcurență, în caz afirmativ, vinovăția acestuia se va prezuma. Valoarea acestei despăgubiri va depinde de prejudiciul suferit de beneficiar, fie va fi prezumat, dacă părțile între timp, au încheiat o clauză penală.

- În raporturile cu terțele persoane, va depinde după cum, beneficiarul clauzei a asigurat opozabilitatea clauzei de neconcurență. Clauza de neconcurență nu va putea fi invocată împotriva terților contractanți, decât dacă ea este valabilă și îndeplinește condițiile de opozabilitate. Soluția se explică pe buna credință a terților contractanți, buna credință, care, până la proba contrarie, se prezumă. Pentru a asigura opozabilitatea clauzei de neconcurență aceasta trebuie să fie supusă unor formalități de publicitate. Dacă contractul de reprezentare este supus înregistrării, clauza de neconcurență devine automat opozabilă terțelor persoane.

Neîndeplinirea condițiilor de opozabilitate, însă, nu-l lipsește pe beneficiarul clauzei de neconcurență de a solicita, de la terțul contractant, plata unei despăgubiri,

dacă acesta va face dovada relei credințe a acestuia, de a fi cunoscut de clauza de neconcurență, în momentul contractării.

Concluzie. Clauza de neconcurență este acea clauză contractuală prin care se restrânge, în mod voluntar, dreptul de a desfășura activități profesionale similare celor prevăzute în contractul în conținutul căreia se integrează. Această clauză nu este o condiție *sine-qua-non* a contractului de reprezentare comercială. Pentru a exista, este necesar ca, clauza să fie exprimată în mod expres, forma scrisă, care este necesară pentru valabilitatea ei, fiind confirmativă în acest sens. Această clauză face parte din categoria clauzelor producătoare de efecte juridice postcontractuale. Este o excepție de la regula efectelor contractului, potrivit căreia acestea produc efecte până la încetarea contractului. În cazul clauzei de neconcurență, producerea efectelor acesteia sunt determinate de încetarea contractului. Spre deosebire de legislația muncii, în raporturile de drept civil, comercial, termenul de eficacitate a clauzei este de doi ani de zile, dacă părțile nu au prevăzut un termen mai mic, sau dacă între timp, cel obligat la respectare, nu a decedat. Neîndeplinirea clauzei naște obligația plății de despăgubiri în sarcina celui obligat la respectarea ei și a terțului contractant dacă acesta a fost de rea credință atunci când a contractat.

Referințe bibliografice:

1) Potrivit unei alte păreri, "exclusivitatea constă în monopolul conferit agentului de a negocia și, eventual, încheia contracte comerciale în numele și pe seama reprezentatului (principalului) într-un anumit domeniu de activitate (exclusivitate *rationae materiae*), pe un teritoriu convenit (*rationae loci*) sau față de o anumită clientelă (*rationae personae*).

2) Macovei, T. Clauza de neconcurență, (The non-compete clause) Conferința științifică națională cu participare internațională: "Integrare prin cercetare și inovare" dedicată Zilei internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, 10-11 noiembrie 2022, publicată în revista "Științe juridice și economice", secțiunea "Drept privat", pp. 284 – 286, CZU: 347.776

3) <https://dexonline.ro/definitie/concurenta> (vizitat 18.09.2024).

4) A se vedea cu privire la inalienabilitatea convențională: Bîtcă I, *Inalienabilitatea convențională în materie civilă*, Vector European; nr. 1/2020 / ISSN 2345-1106 / ISSN 2587-358X;

5) A se vedea art. 2.075, alin. 1, din NCC. Potrivit acestei dispoziții: "În sensul prezentului capitol, prin clauză de neconcurență se înțelege acea stipulație contractuală al cărei efect constă în restrângerea activității profesionale a agentului pe perioada contractului (s.n.) de agenție sau ulterior încetării sale".

6) În raporturile de muncă, termenul nu poate fi mai mare de 1 an de zile art. 53¹ din Codul Muncii al Rep. Moldova, publicat în Monitorul Oficial nr. 159-162, art. 648, modificat prin LP 47 din 14.03.24, publicat în Monitorul Oficial 111/22.03.24, art. 171; în vigoare 01.04.2024